

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา

พ.ศ. ๒๕๕๘

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ บัญญัติให้บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติว่าศาลอาจจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครอง โดยมีดุลพินิจสั่งให้มีการจ่ายค่าตอบแทนแก่พยาน และให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินั้นด้วย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นแนวเดียวกัน จำเป็นต้องออกระเบียบซึ่งมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาจึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ความปลอดภัย” หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานทั้งก่อน ขณะและหลังพยานมาเบิกความต่อศาล

“คำร้อง” หมายความว่า กระบวนการร้องขอของพยานหรือบุคคลอื่นใดที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ความคุ้มครองแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

หมวดที่ ๑
การคุ้มครองพยาน

ข้อ ๕ เมื่อมีการยื่นคำร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อนฟ้อง หรือยื่นคำขอคัดฟ้องหรือคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหา หรือยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว หากพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากการที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน เมื่อศาลเห็นสมควรหรือพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับร้องขอต่อศาล ศาลอาจจัดให้พยานหรือบุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครอง ทั้งนี้ การคุ้มครองความปลอดภัยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่จะได้รับการคุ้มครองหรือผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนด้วย

ข้อ ๖ การร้องขอความคุ้มครองจากศาล ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองมีที่อยู่

หากเป็นกรณีเร่งด่วนและการร้องขอต่อศาลตามวรรคหนึ่งจะเกิดความไม่ปลอดภัยแก่พยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จะร้องขอต่อศาลอาญาก็ได้

ข้อ ๗ ให้ศาลไต่สวนคำร้องขอตามข้อ ๖ เป็นการลับและให้เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้ที่มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้

- (๑) ผู้ร้อง
- (๒) ทนายความของผู้ร้อง
- (๓) พยานและบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากศาล

บรรดาถ้อยคำสำนวนและเอกสารอื่นซึ่งได้มาจากการไต่สวนให้แยกต่างหากจากสำนวนหลักเป็นสำนวน กพ. .../๒๕.. และให้ถือเป็นความลับ ส่วนสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าไว้ในสำนวนดังกล่าว

ข้อ ๘ ให้ศาลจัดให้มีการคุ้มครอง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากการที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน

ข้อ ๙ วิธีการคุ้มครองให้ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีมาตรการปกปิดไม่ให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้

(๒) แจกเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานตามข้อ ๑๒ ให้การคุ้มครอง

(๓) ดำเนินการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๐ การคุ้มครองพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ให้ดำเนินการด้วยความรอบคอบ เหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานหรือบุคคลดังกล่าว และลักษณะแห่งคดี

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการคุ้มครองให้ศาลทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อศาลและวัน เดือน ปีที่ออกคำสั่ง

(๒) เจ้าพนักงานหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการคุ้มครอง

(๓) ชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้ที่จะได้รับความคุ้มครอง

(๔) เหตุผล ลักษณะและขอบเขตของการคุ้มครอง

ข้อ ๑๒ เมื่อศาลเห็นสมควรจัดให้มีการคุ้มครองตามข้อ ๕ (๒) ให้ศาลแจกเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานต่อไปนี้เป็นผู้คุ้มครอง

๑๒.๑ สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

๑๒.๒ พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบคดีที่มีการร้องขอให้คุ้มครองพยานหรือที่บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองมีที่อยู่

๑๒.๓ หน่วยงานคุ้มครองพยานของกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งไปที่สำนักงานการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งไปที่ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอหรือที่ทำการปกครองจังหวัด แล้วแต่กรณี หรือ

๑๒.๔ เจ้าพนักงานอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

เพื่อจัดให้มีการคุ้มครองต่อไป และในกรณีจำเป็นเร่งด่วน อาจมีการประสานงานแจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทางโทรศัพท์หรือโทรสารก่อนก็ได้

ข้อ ๑๓ เมื่อศาลได้สั่งให้มีการคุ้มครองตามข้อ ๕ (๑) หรือ (๓) ให้ศาลจ่ายค่าใช้จ่ายแก่บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานอื่นที่ช่วยให้ความคุ้มครอง ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

ข้อ ๑๔ การคุ้มครองพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) พยานหรือบุคคลดังกล่าวร้องขอให้ยุติการคุ้มครองหรือขอเพิกถอนความยินยอม ทั้งนี้ให้รวมถึงการเพิกถอนความยินยอมของผู้ให้ความยินยอมแทนด้วย

(๒) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานหรือบุคคลดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองอีกต่อไป เช่น พยานหรือบุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย

(๓) พยานไม่เบิกความโดยไม่มีเหตุสมควร

ข้อ ๑๕ เมื่อปรากฏเหตุตามข้อ ๑๔ ให้ศาลแจ้งการสิ้นสุดการคุ้มครองนั้นไปยังเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อศาลและวัน เดือน ปีที่ออกคำสั่งคุ้มครอง

(๒) เจ้าพนักงานหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการคุ้มครอง

(๓) ชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง

(๔) เหตุที่ทำให้การคุ้มครองสิ้นสุด

ข้อ ๑๖ เมื่อปรากฏต่อศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้เปลี่ยนแปลงไปจนไม่เหมาะสมหรือไม่อาจให้ความคุ้มครองต่อไปได้ และจำเป็นต้องใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ให้ศาลแจ้งให้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาดำเนินการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ต่อไป

ข้อ ๑๗ กรณีปรากฏในภายหลังว่าพยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยาน ให้ศาลแจ้งให้สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม ทราบเพื่อดำเนินการ

เรียกให้พยานนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลอื่น แล้วแต่กรณี

หมวด ๒ ค่าตอบแทนพยาน

ข้อ ๑๘ เมื่อพยานได้เบิกความต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งจ่ายค่าตอบแทนแก่พยานดังนี้

๑๘.๑ พยานโจทก์ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็น โจทก์หรือคดีที่มีใช้ความผิดต่อ ส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็น โจทก์ให้ศาลสั่งจ่ายค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

๑๘.๒ พยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวที่ผู้เสียหายเป็น โจทก์หรือพยานจำเลย ให้ศาลใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งจ่ายค่าตอบแทนหรือไม่ เพียงใด โดยจ่ายไม่เกินอัตราตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

ข้อ ๑๙ การจ่ายค่าตอบแทนแก่พยานให้ศาลสั่งจ่ายเป็นรายครั้งที่พยานเบิกความต่อศาล โดยสั่งจ่าย ในใบสั่งจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่พยานและบันทึกไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย ให้พยานที่ได้รับ เงินค่าตอบแทนลงนามเป็นผู้รับเงินในใบรับเงินจากศาล แบบ (๖๖) โดยเจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงินลงนาม และให้มีผู้ลงชื่อเป็นพยานลงนามด้วย

หมวด ๓ การอุทธรณ์

ข้อ ๒๐ การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีใช้ศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา หรือ ศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นหรือที่ผู้อุทธรณ์มีที่อยู่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ข้อ ๒๑ การอุทธรณ์คำสั่งจะยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือหรือจะอุทธรณ์ด้วยวาจาก็ได้

ในกรณีที่อุทธรณ์ด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐานและให้ผู้อุทธรณ์ลงชื่อไว้

เมื่อศาลได้รับอุทธรณ์แล้ว ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า แต่ต้องส่ง สำเนาให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีโอกาสคัดค้านก่อนการไต่สวน

ข้อ ๒๒ กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยระหว่างการไต่สวน ศาลอาจมีคำสั่งโดยกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่จำเป็นเพื่อจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก็ได้

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ปฏิบัติตามข้อ ๑๒ โดยพลัน

กรณีที่กำลังวินิจฉัยอุทธรณ์ไม่ได้กล่าวถึงวิธีคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลได้สั่งไว้ ถ้าศาลมีคำสั่งยกอุทธรณ์คำสั่งของศาลเกี่ยวกับวิธีคุ้มครองชั่วคราวให้ถือว่าเป็นอันยกเลิก แต่ถ้าศาลตัดสินให้เป็นไปตามอุทธรณ์คำสั่งของศาลเกี่ยวกับวิธีคุ้มครองชั่วคราวยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อ ๒๓ หากผู้ออกคำสั่งซึ่งมีการอุทธรณ์ได้แย้งจะคัดค้าน คำคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือ ยื่นต่อศาลก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น โดยระบุเหตุแห่งการคัดค้านมาโดยละเอียดและให้ศาลส่งสำเนาคำคัดค้านให้แก่ผู้อุทธรณ์

ข้อ ๒๔ การไต่สวนคำสั่งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ศาลพิจารณาเป็นการลับและให้เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้ที่มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้

(๑) ผู้อุทธรณ์

(๒) บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้คัดค้าน

(๓) พยานและบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๔) ทนายความของบุคคลตาม (๑) หรือ (๒)

ข้อ ๒๕ ในการไต่สวนพยานบุคคล ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลจะให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้คัดค้านถามพยานเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๖ ให้ศาลพิจารณาและมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุอันสมควรศาลอาจขยายระยะเวลาออกไปได้ตามความจำเป็น แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน ทั้งนี้ ให้ศาลจกรายงานเหตุอันนั้นไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

ชาญชัย ลิขิตจิตถะ

ประธานศาลฎีกา